

3. Абакуменко Е. В. Вопросы реализации принципа диспозитивности в праве. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса, 2011. Вип. 57. С. 85–91.

4. Романюк Я. М. Правова природа диспозитивних норм цивільного права України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 4 (87). С. 138–151.

5. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-ХІІ в редакції від 5 липня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-179-4-20>

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Шевчук Л. М.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Беззаперечно знаковою подією, яка ознаменувала перехід людства на якісно новий щабель свого розвитку, стало прийняття 25.09.2015 Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», якою оголошено новий план дій, орієнтований на виведення світу на траєкторію сталого та життєстійкого розвитку, що включає 17 цілей сталого розвитку і 169 завдань [1].

Підтримуючи проголошені ООН глобальні цілі сталого розвитку, з метою забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина, Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019 визначено необхідність забезпечення дотримання усіх сімнадцяти цілей [2]. Окремо в цьому акті наголошено на тому, що цілі сталого розвитку держави на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і

програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України [2].

Таким чином, усі три складові сталого розвитку – економічна, соціальна й екологічна – у їх нерозривному зв'язку та балансі стають визначальними при регламентації ключових сфер державного і суспільного життя як на глобальному (світовому), так і на національному (державному) рівнях. З урахуванням того, що в Україні забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад здійснюється із застосуванням публічних закупівель, цілком обґрунтовано можна стверджувати, що цілі сталого розвитку повною мірою повинні враховуватися й при регулюванні закупівельної сфери в країні.

Радикальні зміни у вітчизняному законодавстві з цих питань і зміщення акцентів з суто економічного підходу до врахування соціальних та екологічних факторів при організації та здійсненні закупівель в нашій державі відбулися у зв'язку з прийняттям 19.09.2019 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель» № 114-IX [3], яким Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [4] (далі – Закон № 922-VIII) викладено в новій редакції. Такі новели в національній нормативно-правовій базі значною мірою були зумовлені необхідністю адаптувати законодавство України *acquis* Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [5], як це визначено в преамбулі оновленого Закону № 922-VIII.

Саме на євроінтеграційному векторі розвитку України та меті досягнення державою цілей сталого розвитку в закупівельній сфері наголошено і в Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожній карті») (далі – Дорожня карта), схваленої розпорядженням КМ України від 24.02.2016 № 175-р: «Реформа у сфері публічних закупівель пов'язана із політичними, правовими, соціальними, фінансовими, інституційними, етичними та технологічними завданнями, розв'язання яких сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави, конкурентоспроможності економіки та динамічній інтеграції України в міжнародні ринки, зокрема в спільний ринок ЄС» [6].

В числі актів ЄС, у відповідність до яких передбачено приведення національного закупівельного законодавства, у Дорожній карті названо Директиву 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі,

якою скасовується Директива 2004/18/ЄС [7] і Директиву 2014/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівлі організаціями, що працюють у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах, якою скасовується Директива 2004/17/ЄС [8]. Низка положень обох із названих директив знайшли закріплення у чинній редакції Закону № 922-VIII, зокрема в частині посилення екологічної і соціальної складових при організації та здійсненні закупівель.

Таким чином, сьогодні у профільному вітчизняному акті з питань закупівель – Законі № 922-VIII – спостерігаємо поєднання економічного, соціального та екологічного підходу до закупівель. Безумовно, визначальним у здійсненні публічних закупівель в Україні залишається закріплення у п. 2 ч. 1 ст. 5 цього акту принцип максимальної економії, ефективності та пропорційності (економічна складова). Однак поряд з економічним підходом у Законі № 922-VIII передбачений досить широкий спектр можливостей для врахування екологічної складової: 1) права замовника при визначенні технічних та якісних характеристик предмета закупівлі у тендерній документації встановлювати екологічні характеристики товарів, робіт і послуг (п. 3 ч. 2 ст. 22, ч. 3 ст. 23) [4] та визначати вимоги щодо підтвердження відповідності таким характеристикам (ч. 5 ст. 23) [4]; 2) право замовника застосовувати у якості критерію оцінки тендерних пропозицій (пропозицій) вартість життєвого циклу, що дозволяє враховувати у його складі витрати екологічного характеру (ч. 3 і ч. 4 ст. 29) [4]; 3) право замовника при встановленні такого критерію оцінки як ціна використовувати його самостійно або разом з іншими критеріями оцінки, у тому числі такими як застосування заходів охорони навколишнього середовища, які пов'язані із предметом закупівлі (п. 3 ч. 3 ст. 29) [4].

Соціальна ж складова частково реалізовується лише в нормах окремих статей закону, які містять пряму вказівку на досягнення соціальних результатів, наприклад: «Придбання замовником товарів, робіт і послуг, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тисяч гривень та є меншою за вартість, що встановлена у пунктах 1 та 2 частини першої цієї статті, здійснюється без застосування порядку проведення спрощених закупівель, встановленого цим Законом, у разі якщо закупівля товарів і послуг здійснюється у підприємства або організації, що засноване(а) громадською організацією осіб з інвалідністю та отримало(а) дозвіл на право користування пільгами з оподаткування відповідно до законодавства» (п. 8 ч. 7 ст. 3) та «У разі якщо предмет закупівлі в подальшому буде використовуватися фізичними особами, технічні специфікації повинні складатися з урахуванням потреб осіб

з інвалідністю або проектувальних вимог для врахування потреб усіх категорій користувачів» (ч. 2 ст. 23) [4].

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що нині Україна перебуває на шляху переходу до сталих публічних закупівель, тобто таких закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад, які орієнтовані на досягнення мети дотримання балансу їх трьох складових: економічної, соціальної та екологічної. В сучасних умовах державою створене відповідне правове підґрунтя для перспективної реалізації концепції сталих публічних закупівель, однак подальше вітчизняне нормативне регулювання закупівельної діяльності повинне здійснюватися з урахуванням необхідності розширення та посилення норм екологічного й соціального характеру відповідно до світових і європейських підходів у цій сфері.

Література:

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 № 70/1. URL: <https://undocs.org/en/A/RES/70/1> (дата звернення: 23.12.2021).

2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 23.12.2021).

3. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель : Закон України від 19.09.2019 № 114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20#Text> (дата звернення: 23.12.2021).

4. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 23.12.2021).

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 23.12.2021).

6. Стратегія реформування системи публічних закупівель («дорожня карта»), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 23.12.2021).

7. Директива 2014/24/ЄС Європейського парламенту і Ради ЄС від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС. Збірник Директив ЄС з питань державних закупівель. 2015. URL: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/zakupivli/dodatok-31dyrektyvy-yes-po-zakupivlyah-1.pdf> (дата звернення: 23.12.2021).

8. Директива 2014/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівлі організаціями, що працюють у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах, якою скасовується Директива 2004/17/ЄС. Збірник Директив ЄС з питань державних закупівель. 2015. URL: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/zakupivli/dodatok-31dyrektyvy-yes-po-zakupivlyah-1.pdf> (дата звернення: 23.12.2021).